

WCAG do prezentacji:

Slajd 1.

Tekst: 100. rocznica śmierci Generałowej Jadwigi z Działyńskich Zamoyskiej

Slajd 2.

Prezentuje 2 fotografie Jadwigi z Działyńskich Zamoyskiej.

Zawiera element interaktywny. Kliknięcie w kopertę przekierowuje na portal youtube, gdzie można obejrzeć i odsłuchać wykład Prof. UAM dr hab. Magdaleny Biniaś-Szkopek dotyczącego biografii Generałowej Jadwigi Zamoyskiej.

Slajd 3.

Tekst: Dzieciństwo. Urodziła się w Warszawie 04.07.1831 r. jako córka Gryzeldy Celestyny Zamoyskiej i Tytusa Działyńskiego. W 1838 r. przeniosła się wraz z rodziną do Kórnik, majątku odzyskanego przez jej rodzinę po zniesieniu sekwestru nałożonego przez władze pruskie za udział ojca Jadwigi, Tytusa, w powstaniu listopadowym. Otrzymała staranne domowe wykształcenie pod kierunkiem nauczycielek: Wandy Żmichowskiej i Angielki Anny Birt. Uczono ją literatury, historii, geografii, języków obcych (francuskiego, angielskiego), gry na klawikordzie oraz rysunku. W późniejszym okresie życia uczyła się także języka tureckiego, perskiego i szwedzkiego.

Zdjęcie: Portret dziecięcy Elżbiety (1826-1896) i Jadwigi (1831-1923) Działyńskich Jeanne Belloc – Bibron

Slajd 4.

Tekst: Małżeństwo. W 1852 wyszła za mąż za swojego wuja, generała Władysława Zamoyskiego. Jako Generałowa była wierną towarzyszką i partnerką męża w służbie na rzecz ojczyzny. Brała udział we wszystkich formach działalności politycznej męża – “Wielokrotnie towarzyszyła mu w jego licznych podróżach związanych z działalnością Hotelu Lambert. W latach 1854–1855, w okresie wojny krymskiej, przebywała w Turcji, a w latach 1858–1859 – w Wielkiej Brytanii. Tłumaczyła, m.in. z języka tureckiego, redagowała listy, artykuły do prasy zagranicznej, mowy (np. do parlamentu angielskiego, wygłaszane przez angielskich, szkockich i irlandzkich sprzymierzeńców „sprawy polskiej”). W czasie powstania styczniowego dodatkowo służyła mężowi jako łączniczka między Paryżem a krajem (Poznaniem).”

Zdjęcie: Portret Władysława Zamoyskiego autorstwa Leona Kaplińskiego i Joanny Nowak, Poznań 2002. Źródło: Domena publiczna.

Slajd 5.

Tekst: Na emigracji urodziła dwóch synów: Władysława i Witolda, oraz dwie córki: Marysię, która zmarła przed ukończeniem dwóch lat, oraz Marię.

Zawiera 4 zdjęcia przedstawiające:

1. Władysława Zamoyskiego (1803–1868) jako pułkownika wojska polskiego Henriette d'Arnaud
2. Witolda Zamoyskiego (1855-1874)
3. Marię Zamoyską (1860-1937)
4. Autograf listu generałowej do córki Marii.

Slajd 6.

Tekst: Szkoła Domowej Pracy Kobiet. Po śmierci męża w 1868 r. zainspirowana przez księży oratorianów ideą tworzenia stowarzyszeń religijnych bez obowiązkowych ślubów zakonnych, postanowiła założyć „szkołę życia chrześcijańskiego”. Naczelnym hasłem Zakładu była potrójna praca: duchowa, fizyczna i umysłowa. Symbolizowało ją godło Szkoły: krzyż, kądziel i książka. Hasło znalazło swój wyraz w hymnie zakładowym: „Służyć Bogu – służyć Ojczyźnie, służyć Ojczyźnie – służyć Bogu”.

Zawiera element interaktywny. Kliknięcie w kopertę przekierowuje na portal youtube, gdzie można obejrzeć i odsłuchać wykład Dr Edyty Bątkiewicz-Szymanowska z PAN Biblioteki Kórnickiej na temat szkoły domowej pracy kobiet.

Slajd 7.

Tekst: “W przekonaniu Generałowej, zadaniem utworzonej 24 czerwca 1822 roku szkoły było dawanie nie tylko specjalistycznego zawodowego wykształcenia, lecz dążenie do tego, aby przez pracę dydaktyczną i wychowawczą wykształcić u uczennic silne, skryształizowane charaktery. Głównie dlatego Zamoyska przywiązywała tak dużą wagę do poszanowania pracy ręcznej, której wymagała bezwzględnie od wszystkich uczennic.”

Zdjęcie: Uczennice szkoły przed budynkiem.

Slajd 8.

Tekst: Uczennice prowadziły tam proste życie, pozbawione wygód. Przydomek – Cepculki zawdzięczały czepkom w kolorze białym „Czepki do zajęć lepiej nabyć w Zakładzie według przyjętego wzoru. Uczennice mają mieć bieliznę, suknie, oraz każdą rzecz naznaczoną swemi literami. Uprasza się, by książek do czytania nie przywoziły, biblioteka Zakładu jest dostatecznie zaopatrzona – wolno przywieźć książki do nabożeństwa i podręczniki szkolne”.

Zdjęcie: uczennice w czepkach.

Slajd 9.

Tekst: W 1885, objęta tzw. ustawami bismarckowskimi, Jadwiga została wydalona z Prus jako obywatelka Francji. Szkoła została wówczas przeniesiona kolejno: do Lubowli na Spiszu i Kalwarii Zebrzydowskiej, by ostatecznie znaleźć swe miejsce w zakopiańskich Kuźnicach, nabytych przez jej syna z pobudek patriotycznych w 1889 roku, podczas słynnej licytacji dóbr zakopiańskich.

Zdjęcie: Rysunek. Projekt urządzenia wnętrza w Szkole Domowej Pracy Kobiet w Zakopanem-Kuźnicach.

Slajd 10.

Tekst: „Pragniemy, ażeby uczennice nasze wpoily sobie w sumienie, że „rozchód powinien być z dochodem w zgodzie”. Szkoła uczyła prania, prasowania, sprzątanania, usługiwania przy stole, gotowania, pieczenia, robienia zapasów domowych, szycia, haftowania i cerowania, dbania o podwórze i prowadzenia wydatków. Popołudniami był czas na czytanie, lekcje religii i pedagogii, literatury, geografii, geometrii, historii Polski, śpiewu i rysunku “Nauka trwa rok – ma ona na celu uzupełnienie wykształcenia potrzebnego kobietom, ale nie może zastąpić nauk szkolnych, po ukończeniu których uczennice powinny przybywać do Zakładu.”

Zdjęcie: Budynek Zakładów Kórnickich.

Slajd 11.

Tekst: Wychowanki szkoły pochodziły ze wszystkich warstw społecznych i ze wszystkich trzech zaborów. Początkowo w Kórniku służyła ona tylko i wyłącznie dziewczętom wiejskim, które uczyły się za darmo nie wnosząc jakichkolwiek opłat, ale z upływem czasu Zakład zaczął zwracać się ku dziewczętom stanu średniego. Pod koniec XIX wieku „Zakład Jenerałowej Zamoyskiej” (tak potocznie określano tę szkołę) składał się z trzech Oddziałów. Różnica między Oddziałami polegała jedynie na warunkach bytowych wychowanek, gdyż praca i obowiązki dla wszystkich uczennic była takie same. Do pierwszego Oddziału trafiały dziewczęta z domów bogatych i średniozamożnych. Ziemianie i inteligencja, a nawet arystokracja. Musiały one posiadać już pewne przygotowanie teoretycznym i praktyczne. Ich nauka trwała minimum rok. W drugim Oddziale, gdzie obowiązywał co najmniej trzyletni kurs nauki, uczyły się dziewczęta stanu średniego, pracowite szlachcianki i mieszczyki, które wcześniej ukończyły szkołę elementarną. Do trzeciego Oddziału, gdzie nauka trwała od trzech do pięciu lat trafiały ubogie dziewczęta wiejskie po ukończonej szkole ludowej, pragnące wyuczyć się zawodu.

Slajd 12.

Tekst: “Zakład nasz stara się być nie tylko szkołą pracy, ale i szkołą życia”. “Różnica między oddziałami polega na stole i mieszkaniu. Tej różnicy trzymamy się z zasady. Ona pomaga do wyrobienia roztropności, we właściwym ocenianiu stosunkowej wartości rzeczy; ona uczy niczego wbrew prawdzie i rozumowi nie lekceważyć, niczego nie przeceniać; ona pomaga do zdobycia odporności przeciw tak powszechnej skłonności do życia i używania po nad mienie. Zakład nasz stara się być nie tylko szkołą pracy, ale i szkołą życia; stara się uczennice utrzymać nie w sztucznych, ale w rzeczywistych warunkach życia. A że różnorodność i nierówność warunków bytu są w życiu nieuniknione, źle by się Zakład uczennicom swoim przysłużył, gdyby im dawał przywyknienia stawiające je w sprzeczności z późniejszym otoczeniem rodzinnym. O ile podobna, pragniemy, ażeby uczennice utrzymywały się u nas na stopie mniej więcej takiej, jaka je czeka za powrotem do rodzicielskich domów”.

Element interaktywny prowadzi do Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej, gdzie można obejrzeć i przeczytać cytowaną powyżej broszurę dotyczącą szkoły.

Zdjęcie: uczennice przed budynkiem szkoły.

Slajd 13.

Tekst: Osiągnięcia szkoły były w tym okresie bardzo wysoko oceniane zarówno przez władze kościelne, jak i świeckie. Szkoła organizowała otwarte wystawy i prezentacje swoich prac i wytworów, które dzięki zaradności oraz inwencji twórczej uczennic były wytwarzane w duchu popularnego dzisiaj hasła less waste: Miałyśmy wrażenie, że goście ze zdziwieniem patrzeli na te nasze oszczędności,

zastanawiając się nad tem, ile to jednak bezmyślnie się rzeczy w życiu codziennym marnotrawi!
Chcemy ufać, że nie jeden powziął postanowienie zbierania skrzętnie odtąd dla nas tego, co się dotąd wyrzucało, mniemając, że „to do niczego”.

Zdjęcie: uczennice podczas zajęć.

Slajd 14.

Tekst: Jadwiga z ogromnym sukcesem przez 40 lat prowadziła innowacyjną placówkę. Szkoła istniała do 1949 roku, gdy teren szkoły wraz z wszystkimi zabudowaniami przejęło Ministerstwo Rolnictwa. Jest uznawana za pierwszą szkołę gospodarczą na ziemiach polskich.

Zdjęcie: Kadra nauczycielska Szkoły przed budynkiem szkoły.

Slajd 15.

Tekst: Jadwiga Zamoyska jako kobieta wielu talentów nie poprzestała tylko na prowadzeniu szkoły, ale zajmowała się też działalnością literacką. Podstawowe dzieło Zamoyskiej O wychowaniu jest podręcznikiem przeznaczonym dla rodziców i wychowawców. Zasady wychowawcze autorka oparła o prawdy wiary zawarte w katechizmie. Podzieliła swoją pracę na cztery części: pierwsza – wstępna mówi o celach i zadaniach wychowawczych, druga o zasadach wiary katolickiej, trzecia o potrzebie zachowania przykazań i czwarta o grzechu. Książka ta miała kilka wydań przed drugą wojną światową. Była również przetłumaczona na wiele języków m. in. język francuski, włoski oraz hiszpański.

Zawiera element interaktywny prowadzący do katalogu Biblioteki Pedagogicznej w Rzeszowie, gdzie znajdują się książki Zamoyskiej.

Slajd 16.

Tekst: W zasobach Czytelni czasopism i Zbiorów Chronionych Biblioteki Pedagogicznej w Rzeszowie znajduje się kilka zabytkowych wydań tego dzieła:

Zawiera 3 zdjęcia wydań książki „o wychowaniu” oraz element interaktywny prowadzący do katalogu Biblioteki Pedagogicznej w Rzeszowie, gdzie można zamówić skan książek.

Slajd 17.

Tekst: Refleksje o pedagogice Zamoyskiej w zasobach Biblioteki Pedagogicznej

Aktualność i ważność idei "trójpracy" Jadwigi Zamoyskiej dla integralnego rozwoju osoby / Mariusz Sztaba.// Pedagogika Społeczna. - 2015, nr 1, s. 93-114
Jadwiga z Działyńskich Zamoyska - mądra wychowawczyni / Sylwia Palka.// Wychowawca. - 2006, nr 7/8, s. 25
Jadwiga Zamoyska - wyjątkowa dama arystokracji / Martyna Figiel.// Poradnik Bibliotekarza. - 2023, nr 10 s. 13-19
Kobieta wychowawczynią / oprac. Sylwia Palka.// Wychowawca. - 2007, nr 6, s. 18-19
Ponadczasowa myśl pedagogiczna Jadwigi Zamoyskiej / Ewa Niewczasowa.//WychowujMY!. - 2021, nr 3, s. 51-53

Slajd 18.

Tekst: Jadwidze Zamoyskiej nie zależało na sławie literackiej. Była autorką prac nieopublikowanych: (Prince A. Czartoryski and Lord Dudley, La vie polonaise a l'Hotel Lambert au temps du prince A. Czartoryski). Opracowywała i wydawała anonimowo przeznaczone dla uczennic szkoły podręczniki piekarstwa, mleczarstwa czy porządków domowych oraz broszury związane z działalnością placówki.

Przygotowała do druku również pamiętniki męża. Dzieło „Generał Zamoyski” w 6 tomach ukazało się w latach 1910-1930, nakładem Biblioteki Kórnickiej. Pierwsze wydanie „Pamiętników” możesz przejrzeć stacjonarnie w Bibliotece pod dobrym adresem przy ul. Gałęzowskiego 4 w Rzeszowie za pośrednictwem dostępu do portalu ACADEMICA, gdzie prowadzi element interaktywny.

Slajd 19.

Tekst: 13 lipca 1921 r. „za zasługi, położone dla Rzeczypospolitej Polskiej na polu działalności wychowawczej i filantropijnej” została odznaczona Orderem Odrodzenia Polski jako jedna z pierwszych 15 osób.

Zdjęcie: Część urzędowa. „Gazety Lwowskiej”, s. 1, nr 157 z 19 lipca 1921, gdzie wymieniono nazwiska odznaczonych.

Slajd 20.

Tekst: Była pierwszą kobietą pośród zacnego grona odznaczonych.

Zdjęcie: Nazwiska odznaczonych.

Slajd 21.

Tekst: Ostatnie lata życia spędziła wraz z synem w Kórniku, gdzie 4 listopada 1923 r. zmarła i została pochowana. Z należących do niej i jej syna dóbr, na mocy Ustawy sejmowej z 31 lipca 1925 r., powstała Fundacja Zakłady Kórnickie – będąca wypełnieniem ostatniej woli Fundatorów i jednocześnie spełnieniem testamentu głowy rodu Działyńskich i Zamoyskich, Tytusa Działyńskiego, który wszelkie swe dobra i zbiory pragnął zachować „Nie dla siebie, lecz dla Narodu”.

Utworzenie Fundacji było nawiązaniem do najbardziej szlachetnych idei pracy organicznej w Wielkopolsce. Na dobra fundacyjne składały się majątki Zamoyskich położone w Wielkopolsce i Zakopanem o obszarze 19,661 ha. Krótko przed wojną z części zakopiańskiej utworzono Tatrzański Park Narodowy. W roku 1952 dekretem Prezydenta B. Bieruta Fundacja została rozwiązana. Restytucja Fundacji nastąpiła ustawą sejmową z dnia 18 września 2001 r. Naczelną ideą odtworzenia Fundacji było zachowanie dla Narodu w całości pozostałych majątków z zapisów rodów Działyńskich i Zamoyskich. Tylko w ten sposób, to jest poprzez ustawowy zapis, możliwe jest zachowanie tych dóbr w całości na rzecz społeczeństwa wielkopolskiego.

Zdjęcie: Herb Zakładów Kórnickich.

Slajd 22.

Tekst: Proces beatyfikacyjny. W dwudziestoleciu międzywojennym rozprawdzano obrazki z wizerunkiem Jadwigi Zamoyskiej oraz modlitwą za jej wstawiennictwem wydane za zgodą kurii arcybiskupiej w Poznaniu. Sprawę starań o jej beatyfikację propagowało Stowarzyszenie Matki Bożej Dobrej Rady w Kuźnicach 27 listopada 2012 roku Kuria Metropolitalna w Poznaniu oficjalnie wszczęła proces beatyfikacyjny Jadwigi Zamoyskiej. Odtąd przysługuje jej tytuł Służebnicy Bożej.

Zdjęcie: Portret Jadwigi z Działyńskich Zamoyska (1831–1923) autorstwa Stanisława Korzeniewskiego.

Slajd 23.

Tekst: Patronka Roku 2023. W uznaniu zasług Generałowej Jadwigi Zamoyskiej dla polskiego społeczeństwa i kształtowania wzorców postaw obywatelskich, uniwersalnego i ponadczasowego

potencjału jej myśli wychowawczej, kulturotwórczej roli stworzonej przez nią i jej syna, Władysława Zamoyskiego, Fundacji Zakłady Kórnickie, w setną rocznicę śmierci Jadwigi z Działyńskich Zamoyskiej, 22 lipca 2022 roku Sejm Rzeczypospolitej ogłosił rok 2023 „Rokiem Jadwigi Zamoyskiej”.

Zdjęcie: Grafika przedstawiająca patronów roku 2023.

Slajd 24.

Tekst: 7 września 2023 roku Senat RP przyjął uchwałę o ustanowieniu roku 2024 Rokiem Władysława Zamoyskiego, syna Jadwigi z Działyńskich Zamoyskiej. „W uznaniu wielkich zasług i życia oddanego w całości Narodowi Polskiemu, które również dziś stanowią wzór nowoczesnej patriotycznej postawy i poświęcenia dla dobra wspólnego, w setną rocznicę śmierci tego wybitnego Polaka Senat Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia rok 2024 Rokiem Władysława Zamoyskiego”

Zdjęcie: Grafika przedstawiająca patronów roku 2024.

Slajd 25.

Tekst: Dziękuję za uwagę.

Cytaty w tekście pochodzą ze stron:

<https://www.kornik.info/szkola-domowej-pracy-kobiet/>

<https://www.jacekptak.com.pl/stare.foto/szkola.domowej.pracy.kobiet>

<https://www.archiwumkobiet.pl/autor/zamoyska-jadwiga>

<https://rokjadwigi.fzk.pl/stulecie-smierci-generalowej-jadwigi-zamoyskiej/>

<https://fzk.pl/>